

JĘZYK POLSKI KLASA I LO

WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY

- ZAKRES PODSTAWOWY
- ZAKRES ROZSZERZONY(treści zaznaczone ciemnym drukiem)

ANTYK

OCENA DOPUSZCZAJĄCA:

Uczeń potrafi:

- wymienić postacie mityczne (greckie i rzymskie)
- wyjaśnić pojęcia: *mit, kosmogonia, teogonia, antropogonia, archetyp, prometeizm, altruizm, monoteizm, politeizm, symbol, topos, alegoria, podmiot, nadawca, odbiorca, kulturaśródziemnomorska*
- opowiedzieć treść wybranych mitów
- **analizować i interpretować wybrane teksty z wykorzystaniem właściwych podstawowych pojęć teoretycznoliterackich i kategorii estetycznych**
- wyjaśnić pojęcie aluzji literackiej
- **rozpoznać nadawcę i odbiorcę w tekście poezji greckiej**
- **rozpoznać nadawcę i odbiorcę w tekstach Horacego**
- opowiedzieć treść mitu tebańskiego
- opisać teatr grecki, używając odpowiedniej terminologii
- wyjaśnić genezę dramatu
- wyjaśnić pojęcie: *tragizm*
- opisać budowę tragedii greckiej
- wymienić współczesne realizacje sceniczne tragedii antycznej
- **wymienić cechy reportażu na podstawie fr. „Podróże z Herodotem”**

- tworzyć dłuższy tekst pisany lub mówiony (rozprawka, recenzja, referat, interpretacja utworu literackiego lub fragmentu) zgodnie z podstawowymi regułami jego organizacji, przestrzegając zasad spójności znaczeniowej i logicznej
- przygotować wypowiedź (analizuje temat)
- tworzyć samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (postawić tezę lub hipotezę, dobrać argumenty, uporządkować je, zhierarchizować, dokonać ich selekcji pod względem użyteczności w wypowiedzi, podsumować, dobrać przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadzić prawidłowe wnioskowanie)
- opracować redakcyjnie własny tekst (dokonać uzupełnień, przekształceń, skrótów, wyeliminować przypadkową niejednoznaczność wypowiedzi, sporządzić przypisy)
- operować słownictwem z określonych kręgów tematycznych (na tym etapie rozwijanym i koncentrującym się przede wszystkim wokół tematów: Polska, Europa, świat – współczesność i przeszłość, kultura, cywilizacja, polityka)
- odczytać sens całego tekstu (a w nim znaczenia wyrazów, związków frazeologicznych, zdań, grup zdań uporządkowanych w akapicie, odróżnić znaczenie realne i etymologiczne) oraz wydzielonych przez siebie fragmentów – potrafi objasnić ich sens oraz funkcję na tle całości
- wyróżnić argumenty, kluczowe pojęcia i twierdzenia w tekście argumentacyjnym
- porównać funkcjonowanie tych samych motywów w różnych utworach literackich
- szukać literatury przydatnej do opracowania różnych zagadnień, selekcjonować ją według wskazanych kryteriów (w zasobach bibliotecznych korzysta zarówno z tradycyjnego księgozbioru, jak i z zapisów multimedialnych i elektronicznych, w tym Internetu)
- korzystać ze słowników i leksykonów
- tworzyć przedmiotowe bazy danych zawierające informacje zdobywane w toku nauki
- sporządzać opis bibliograficzny książki i artykułu, zapisów elektronicznych, bibliografię wybranego tematu

OCENA DOSTATECZNA:

Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:

- rozpoznawać rodzaje mitów i ich funkcje
- analizować i interpretować mit
- charakteryzować i porównywać postacie mityczne
- wskazywać źródła i znaczenie wskazanych toposów i symboli
- posługiwać się cytatami
- uczestniczyć w dyskusji
- podać definicje hymnu i charakteryzować jego bohaterów
- sporządzić notatkę i zestawienie bibliograficzne, bazę danych z wykorzystaniem Internetu
- wykorzystywać w analizie i interpretacji tekstu podstawowe konteksty
- **określić cechy postawy horacjańskiej**
- dostrzec tragizm postaci w dramacie antycznym
- wyjaśnić pojęcia: *hybris, ate, perypetia, katharsis, mimesis*
- określić rolę chóru w tragedii
- wykorzystywać w analizie i interpretacji utworu dramatycznego podstawowe konteksty
- opisać wybraną współczesną realizację tragedii antycznej
- porównać funkcjonowanie tych samych motywów w różnych utworach literackich
- szukać literatury przydatnej do opracowania różnych zagadnień

OCENA Dобра:

Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:

- wskazywać źródła i znaczenie archetypów
- dostrzec kulturotwórczą funkcję mitu

- wskazać obecność tradycji antycznej w kulturze późniejszych epok – w tym we współczesnej kulturze masowej
- porównać utwory literackie z różnych epok o podobnych motywach
- **określać funkcje użytych w tekście środków wyrazu**
- **porównywać utwory literackie z różnych epok o podobnych motywach**
- wskazać związki omawianych tekstów ze światopoglądem i filozofią epoki
- odczytać i porównać dzieła różnych sztuk z uwzględnieniem specyfiki ich języka
- analizować funkcję motywów mitologicznych w wybranych dziełach plastycznych i literackich
- wyjaśnić pojęcie: ironia tragiczna, dostrzec jej elementy w utworze
- dostrzec źródła tragizmu postaci
- określić funkcję użytych w tekstach środków językowych oraz obecnych w nich kategorii estetycznych
- opisać wybraną realizację współczesną tragedii antycznej z wykorzystaniem wiedzy o języku teatru
- **dostrzec specyfikę stylu pisarstwa R. Kapuścińskiego**
- **określić funkcję użytych w tekście R. Kapuścińskiego środków językowych**

OCENA BARDZO DOBRA:

Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:

- czytać tekst ze zrozumieniem jego różnorodnych sensów, funkcji, znaczeń metaforycznych i symbolicznych, rozpoznawać konwencje, style, sytuować tekst w podstawowych kontekstach; dostrzegać obecność archetypów i toposów
- **rozpoznawać i interpretować leksykalne, fonetyczne, słowotwórcze, składniowe, semantyczne środki wyrazu**
- **wskazać cechy mitu we współczesnej literaturze**
- dostrzec uniwersalność przesłania utworu Sofoklesa

- wyjaśnić, na czym polega uniwersalność tragedii antycznej
- konfrontować tekst literacki z plastycznymi tekstami kultury
- konfrontować tekst literacki z innymi plastycznymi tekstami kultury
- dostrzegać związek języka z obrazem świata

OCENA CELUJĄCA:

Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:

- przywołać szerokie konteksty i nawiązania
- omówić ujęcie tematu w literaturze i obrazie (filmie), używając stosownej terminologii
- konfrontować tekst literacki z innymi plastycznymi tekstami kultury
- dostrzegać związek języka z obrazem świata
- tworzyć wypowiedzi ze świadomością ich funkcji sprawczej
- ocenić własną kompetencję językową (poprawność gramatyczną i słownikową) oraz kompetencję komunikacyjną (stosowność i skuteczność wypowiedzenia się) – tworzyć wypowiedzi ze świadomością ich funkcji sprawczej
- ocenić własną kompetencję językową (poprawność gramatyczną i słownikową) oraz kompetencję komunikacyjną (stosowność i skuteczność wypowiedzenia się)

BIBLIA

OCENA DOPUSZCZAJĄCA:

Uczeń potrafi:

- zdefiniować pojęcie świętej księgi
- wymienić grupy narodowościowe i etniczne posiadające święte księgi
- wyjaśnić terminy: *biblia, ewangelia, testament*
- wymienić języki Biblii

- **dostrzegać wspólne motywy fabularne ksiąg świętych**
- analizować i interpretować wybrane teksty biblijne z wykorzystaniem podstawowych pojęć teoretycznoliterackich (miłość, cierpienie, samotność,
- **analizować i interpretować różne wybrane teksty biblijne z wykorzystaniem podstawowych pojęć teoretycznoliterackich**
- analizować i interpretować tekst Apokalipsy z wykorzystaniem podstawowych pojęć teoretycznoliterackich
- **posługiwać się cytatami**
- **uczestniczyć w dyskusji**

OCENA DOSTATECZNA:

Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:

- **wykorzystywać w analizie i interpretacji tekstu podstawowe konteksty**
- **dostrzegać uniwersalność motywów kosmogonicznych i antropogenicznych**
- posługiwać się cytatami
- uczestniczyć w dyskusji
- wykorzystywać w analizie i interpretacji tekstu podstawowe konteksty
- rozpoznawać intencje komunikacyjne wypowiedzi
- rozpoznać rodzaj i gatunek wskazanego utworu
- **analizować i interpretować różne wybrane teksty biblijne z wykorzystaniem podstawowych pojęć teoretycznoliterackich**

OCENA Dобра:

Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz

- **interpretować motywy kosmogoniczne i antropogeniczne**
- **określić, na czym polega uniwersalna wartość tekstów biblijnych**

- wskazać obecność tradycji biblijnej w kulturze późniejszych epok – w tym we współczesnej kulturze masowej
- wskazywać źródła i znaczenie archetypów
- określić, na czym polega uniwersalna wartość tekstów biblijnych
- zanalizować funkcję motywów biblijnych w wybranych dziełach plastycznych i literackich
- **analizować i interpretować różne wybrane teksty biblijne z wykorzystaniem podstawowych pojęć teoretycznoliterackich**

OCENA BARDZO DOBRA:

Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:

- **przedstawić i zinterpretować mity kosmogoniczne różnych kultur**
- czytać tekst biblijny ze zrozumieniem jego różnorodnych sensów, funkcji, znaczeń metaforycznych i symbolicznych, rozpoznawać konwencje, style, sytuować tekst w podstawowych kontekstach; dostrzegać obecność archetypów i toposów
- **analizować i interpretować różne wybrane teksty biblijne z wykorzystaniem podstawowych pojęć teoretycznoliterackich**

OCENA CELUJĄCA:

Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:

- **przywołać szerokie konteksty i nawiązania**
- tworzyć wypowiedzi ze świadomością ich funkcji sprawczej
- ocenić własną kompetencję językową (poprawność gramatyczną i słownikową) oraz kompetencję komunikacyjną (stosowność i skuteczność wypowiedzania się)
- adiuścować tekst na poziomie elementarnym
- konfrontować tekst literacki z plastycznymi tekstami kultury

ŚREDNIOWIECZE

OCENA DOPUSZCZAJĄCA:

Uczeń potrafi:

-analizować i interpretować wybrane teksty kultury z wykorzystaniem podstawowych pojęć teoretycznoliterackich

– opisać wizerunek Pięknej Madonny Gdańskiej

– wyjaśniać pojęcia: *styl, stylizacja, aluzjaliteracka*

– analizować i interpretować wybrane tekst „Bogurodzicy” z wykorzystaniem podstawowych pojęć teoretycznoliterackich

– wymienić najważniejsze zabytki języka polskiego

– wyjaśnić pojęcie *archaizmu*

– analizować i interpretować polski plankt średniowieczny

– przedstawić stosunek człowieka średniowiecza do świata, śmierci, przemijania

– wyjaśniać pojęcia: *memento mori, vanitas, dance macabre*

– wymienić teksty kultury podejmujące temat śmierci

– dostrzegać dydaktyzm sztuki średniowiecza

– określić relacje między człowiekiem a Bogiem zobrazowane w kulturze średniowiecza, wskazać wzorce osobowe epoki i odnieść je do przykładów literackich

– wymienić średniowieczne wzorce osobowe

– wyjaśnić terminy: *hagiografia, legenda, etosrycerski, asceta, asceza*

- wymienić bohaterów średniowiecznych romansów

– opisać średniowieczny kanon urody

– przedstawić stosunek człowieka średniowiecza do świata, śmierci, przemijania

– opisać i objaśnić podstawowe znaczenia obrazu PieteraBrueghla(Walka Postu z Karnawalem)

– wyjaśnić tytuł dzieła Danteg i opisać wizję piekła zawartą w poemacie

- wyjaśnić znaczenie frazeologizmu: *sceny dantejskie*
- przedstawić bohatera utworu Dantego

OCENA DOSTATECZNA:

Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:

- scharakteryzować język jako system znaków
  - wskazać znaki typowe dla sztuki średniowiecza
  - rozpoznać cechy średniowiecznej wizji świata w sztuce
  - wyjaśniać pojęcia: *dualizm, hierarchiczność* na podstawie analizy tekstu kultury
  - **scharakteryzować styl romański i gotycki, wskazać przykłady dzieł sztuki i środki artystyczne typowe dla średniowiecza**
  - **czytać ze zrozumieniem fragmenty tekstów teologicznych**
  - rozpoznawać i interpretować motyw *deesis*
  - zauważyć ślady historycznych procesów rozwojowych języka polskiego
  - określić pojęcie zabytku języka– zauważyć ślady historycznych procesów rozwojowych języka polskiego
  - określić pojęcie zabytku języka
  - przedstawić przyczyny popularności tematu śmierci w sztuce średniowiecza
  - analizować i interpretować wybrane teksty literackie z wykorzystaniem właściwych kategorii estetycznych i nawiązaniem do podstawowych kontekstów
  - formułować spójną wypowiedź pisemną na temat średniowiecznego obrazu śmierci, z wykorzystaniem poznanego słownictwa
  - wyjaśnić pojęcie *ars moriendi*
  - charakteryzować dialog jako gatunek typowy dla średniowiecza
- wyjaśnić terminy: *literaturaparenetyczna, chanson de geste*

- sporządzić bazę danych z wykorzystaniem internetu, gromadzić informacje z różnych źródeł
- posługiwać się cytatami
- uczestniczyć w dyskusji
- przedstawić średniowieczny wzorzec miłości dworskiej
- rozpoznawać alegoryczny charakter średniowiecznych opowieści
- wyjaśniać pojęcie: *kanon*
- rozpoznać cechy średniowiecznej wizji świata w tekstach literackich
- omówić sposoby funkcjonowania motywu karnawału w średniowieczu
- wyjaśnić sensy alegoryczne wpisane w obraz
- **wyjaśnić pojęcie: *tercyna***
- **wyjaśnić funkcje postaci Beatrycze**
- **wymienić średniowieczne i renesansowe cechy dzieła**
- **dostrzec topos wędrowki w utworze**

OCENA DOBRA:

Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz

- **określić, na czym polega uniwersalna wartość tekstów biblijnych**
- wskazać obecność tradycji średniowiecznej w kulturze późniejszych epok – w tym we współczesnej kulturze masowej
- wskazywać źródła i znaczenie archetypów
- określić, na czym polega uniwersalna wartość tekstów epoki średniowiecza
- zanalizować funkcję motywów średniowiecznych w wybranych dziełach plastycznych i literackich
- **analizować i interpretować różne wybrane teksty epoki średniowiecza**

OCENA BARDZO DOBRA:

Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:

- czytać tekst ze zrozumieniem jego różnorodnych sensów, funkcji, znaczeń metaforycznych i symbolicznych, rozpoznawać konwencje, style, sytuować tekst w podstawowych kontekstach; - - dostrzegać obecność archetypów i toposów
- ukazywać związki topiki literackiej z motywami obecnymi w sztuce
- ukazywać związki topiki literackiej z motywami obecnymi w sztuce
- **odczytywać symbole i alegorie w sztuce średniowiecznej i nawiązującej do średniowiecza**
- **interpretować postać Madonny jako realizację średniowiecznego kanonu estetycznego**
- odnajdować w tekście *Bogurodzicy* cechy typowe dla poetyki średniowiecznej
- zanalizować samodzielnie tekst staropolski, omówić zmiany, jakie zaszły w języku
- dostrzec uniwersalność utworów średniowiecznych
- odczytywać symbole i alegorie w sztuce średniowiecznej i nawiązującej do średniowiecza
- wyjaśnić pojęcie *groteska* w kontekście sztuki średniowiecza
- odczytywać symbole i alegorie w sztuce średniowiecznej i nawiązującej do średniowiecza
- wyjaśniać pojęcie: *ekfrazy*
- **odczytywać symbole i alegorie w tekście Dantego**

OCENA CELUJĄCA:

Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:

- odczytywać tekst literacki w kontekście teorii semiologicznych
- omówić ujęcie tematu w literaturze i obrazie, używając stosownej terminologii
- konfrontować tekst literacki z innymi plastycznymi tekstami kultury
- **przywołać szerokie konteksty i nawiązania w związku ze sztuką średniowieczną**
- **wykorzystywać interpretację dzieł teologicznych do samodzielnej refleksji**

- omówić ujęcie tematu w literaturze i obrazie, używając stosownej terminologii
- wskazać źródła i znaczenie wyrazów, odnosząc się do wiedzy z historii języka polskiego, gramatyki historycznej języka polskiego, dialektologii i onomastyki
- omówić ujęcie tematu w literaturze i obrazie, używając stosownej terminologii
- wnikliwie analizować teksty kultury, korzystając ze wszystkich dostępnych narzędzi interpretacyjnych
- rozpoznawać i interpretować konwencję współczesnej inscenizacji teatralnej

ODRODZENIE

OCENA DOPUSZCZAJĄCA:

Uczeń potrafi:

- zdefiniować pojęcia: *humanizm, antropocentryzm*
- wymienić najznamienitszych twórców renesansu i ich dzieła
- opisać renesansową koncepcję człowieka i wskazać, na czym polega nowa wizja świata w literaturze renesansowej
- wyjaśniać pojęcia: *esej, satyra*
- wymienić nazwiska i dzieła najważniejszych teoretyków sztuki i twórców renesansu
- opisać renesansowy kanon piękna
- wymienić podstawowe informacje na temat biografii J. Kochanowskiego
- wyjaśnić pojęcia: *non omnismoriar, exegimonumentum, carpe diem*
- definiować pojęcia: *klasycyzm, pieśń, oda*
- określić relacje między człowiekiem a Bogiem zobrazowane w pieśniach J. Kochanowskiego
- opisać renesansową koncepcję człowieka i jego życia jako igraszki Fortuny
- przywołać pojęcie: *horacjanizm*
- wymienić wartości cenione przez siebie

- określić relacje między człowiekiem a Bogiem zobrazowane w pieśniach i psalmach J. Kochanowskiego
- wyjaśnić różne znaczenia słowa *fraszka*
- **opisywać renesansowy kanon urody**
- **analizować i interpretować wybrane teksty literackie z wykorzystaniem podstawowych pojęć teoretycznoliterackich**
- **analizować i interpretować wybrane teksty literackie z wykorzystaniem podstawowych pojęć teoretycznoliterackich**
- **wymienić zalety stanu małżeńskiego według M. Reja**
- wyjaśniać pojęcia: *tren, stoicyzm*
- dostrzegać cechy poezji żałobnej w trenach
- odtworzyć obraz dziecka zawarty w trenach
- **omówić Treny jako cykl poetycki**
- przedstawić cechy idealnego państwa w *Utopii* i idealnego władcy w *Księżu***
- **definiować pojęcie: *utopia***
- definiować pojęcia: *patriotyzm, nacjonalizm, tożsamość narodowa*
- wymienić postulaty zawarte w dziele A.F. Modrzewskiego
- wskazać w czytanych utworach ważne środki językowe i określić ich funkcje
- określić, czym jest retoryka, i wskazać w tekście typowe środki retoryczne
- definiować pojęcia: *retoryka, kazanie, perswazja, kontrreformacja, propaganda*
- definiować pojęcie retoryka według Arystotelesa
- wymienić cechy dobrej mowy
- **zdefiniować pojęcia: *antyutopia, nowomowa, totalitaryzm***
- **opisać świat przedstawiony utworu G. Orwella**
- zdefiniować pojęcia: *dramatelżbietański, tragizm szekspirowski*
- wskazać podstawowe cechy adaptacji filmowej

- charakteryzować bohaterów dramatu W. Szekspira

OCENA DOSTATECZNA:

Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:

- wyjaśnić przełomowy charakter odkrycia Kopernika
- wskazywać w tekstach kultury elementy renesansowej wizji człowieka
- wskazywać cechy eseju, satyry
- wyjaśniać pojęcie: *irenizm*
- dostrzegać elementy renesansowej koncepcji człowieczeństwa w tekstach filozoficznych
- dostrzegać elementy szyderstwa, ironii w tekstach
- opisywać wybrane dzieło renesansowe, wykorzystując wiedzę o renesansowym kanonie piękna
- określić cechy postawy horacjańskiej
- dostrzec wpływ twórczości Horacego na twórczość J. Kochanowskiego
- wyjaśnić pojęcie *imitatio* w kontekście twórczości J. Kochanowskiego
- wskazać i objaśnić nawiązania mitologiczne w twórczości J. Kochanowskiego
- wymienić cechy charakterystyczne klasycyzmu i wskazywać je w tekstach J. Kochanowskiego
- wymienić wartości cenione w okresie renesansu
- charakteryzować wizję życia szczęśliwego we fraszkach
- **wyjaśniać pojęcia: *sonet, erotyk***
- **analizować i interpretować wybrane teksty literackie z wykorzystaniem właściwych kategorii estetycznych i nawiązaniem do podstawowych kontekstów**
- **rozpoznawać intencje komunikacyjne wypowiedzi**
- **posługiwać się cytatami**
- **uczestniczyć w dyskusji**

– rozpoznać intencje komunikacyjne wypowiedzi – dostrzec dydaktyzm tekstu M.

Reja

– dostrzec idealizację obrazu małżeństwa u M. Reja

– wskazać charakterystyczne cechy portretu dziecięcego w malarstwie renesansowym

– wskazać przejawy kryzysu światopoglądowego w trenach

– definiować pojęcie: *makiawelizm*

– wyjaśnić znaczenie tytułu traktatu Moore’a

– wskazywać środki wyrazu służące impresywnej funkcji tekstu

– definiować pojęcie: *topika*

– wskazywać w tekście podstawowe toposy

– analizować i interpretować wybrane teksty literackie z wykorzystaniem właściwych kategorii estetycznych i nawiązaniem do podstawowych kontekstów

– wskazywać w tekście cechy języka mówionego

– stworzyć przemówienie

- wskazać cechy antyutopii w powieści Orwella

– scharakteryzować nowomowę jako narzędzie tworzenia rzeczywistości

– wskazać różnice między teatrem starożytnym a elżbietańskim

– opisać mechanizmy władzy przedstawione w *Makbecie*

– przedstawić funkcję postaci fantastycznych w utworze

– dostrzec tragizm w kreacji Makbeta

– wymienić przykładowe tytuły dramatów W. Szekspira

OCENA DOBRA:

Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz

- dostrzec i odczytywać symbolikę i alegorie w tekście

- wskazywać cechy socjalizmu w traktacie Moore’a
- dostrzegać negatywne aspekty renesansowych tekstów
- wskazać związek między światopoglądem epoki a koncepcjami politycznymi
- określić, na czym polega uniwersalna wartość tekstów renesansowych
- wykorzystywać kontekst historyczny do analizy i interpretacji utworu
- dostrzec nowatorstwo myśli politycznej A.F. Modrzewskiego
- wyjaśnić perswazyjny charakter kazania P. Skargi
- stosować w tekście wskazane środki retoryczne
- analizować język powieści Orwella i określić jego funkcje
- wykorzystywać kontekst historyczny do analizy i interpretacji utworu
- charakteryzować współczesną kulturę masową
- wymienić cechy *reality–show*
- wymienić podstawowe informacje z biografii W. Szekspira
- definiować pojęcia: *metafizyka*, *manicheizm*
- dostrzec filozoficzne aspekty dramatu (pytania o źródła zła)

OCENA BRADZO DOBRA:

Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:

- analizować i interpretować tekst filozoficzny
- wyjaśnić pojęcia: *aureamediocritas*, *nil admirari*, *nil desperandum*, *est modus in rebus*
- wyjaśnić pojęcie: *parafraza* i scharakteryzować wybrane utwory J. Kochanowskiego jako parafrazy dzieł Horacego
- porównywać teksty literackie, korzystając ze wszystkich dostępnych narzędzi interpretacyjnych
- odczytywać symbole i alegorie w tekście kultury

– porównywać teksty kultury z różnych epok, korzystając ze wszystkich dostępnych narzędzi interpretacyjnych

– wyjaśnić pojęcia: *oniryzm, epicedium*

- analizować i interpretować tekst filozoficzny

– porównywać teksty kultury, korzystając ze wszystkich dostępnych narzędzi interpretacyjnych

– dostrzegać uniwersalność dramatów W. Szekspira

OCENA CELUJĄCA:

Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą , oraz:

– odczytywać tekst literacki w kontekście teorii semiologicznych

- omówić ujęcie tematu w literaturze i obrazie, używając stosownej terminologii

– konfrontować tekst literacki z innymi plastycznymi tekstami kultury

– **przywołać szerokie konteksty i nawiązania w związku ze sztuką renesansu**

– **wykorzystywać interpretację dzieł teologicznych**

BAROK

OCENA DOPUSZCZAJĄCA:

Uczeń potrafi:

– określić relacje między człowiekiem a Bogiem zobrazowane w utworach M. Sępa Szarzyńskiego

przedstawić obraz Boga, świata i człowieka w utworach M. Sępa Szarzyńskiego

– definiować pojęcie: *paradoks*

– **analizować i interpretować wybrane teksty literackie z wykorzystaniem podstawowych pojęć teoretycznoliterackich**

– **przedstawiać temat czasu w poezji barokowej**

- charakteryzować stosunek baroku do ciała, do śmierci i rozkładu

– opisywać barokowy kanon urody

– definiować pojęcia: *marinizm, koncept*

- definiować pojęcia: *sloganreklamowy, kalambur, idiom, normajęzykowa, błąd językowy, innowacja językowa*

– definiować pojęcie: *makabryzm*

– wskazać przykłady barokowej fascynacji śmiercią i rozkładem w poezji

– wyjaśnić pojęcia: *sarmatyzm, pamiętnik, megalomania, ksenofobia*

– definiować literaturę autobiograficzną

– opisywać wizerunek szlachcica–Sarmaty

– wskazywać typowe sarmackie cechy w kreacji bohaterów tekstów

– odtworzyć system wartości bohatera na podstawie tekstu

– samodzielnie gromadzić informacje z różnych źródeł

OCENA DOSTATECZNA:

Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:

- scharakteryzować dramatyzm sytuacji człowieka w świecie w utworach M. Sępa Szarzyńskiego

– definiować pojęcia: *dualizm, dogmat, ekstaza*

– **analizować i interpretować wybrane teksty literackie z wykorzystaniem właściwych kategorii estetycznych i nawiązaniem do podstawowych kontekstów**

– **rozpoznawać intencje komunikacyjne wypowiedzi**

– **charakteryzować styl barokowy w sztuce**

- wymienić podobieństwa między dziełem sztuki a reklamą

– opisać cechy językowe sloganów reklamowych

rozpoznawać mechanizmy powstawania błędów językowych

- utworzyć slogan reklamowy
- dostrzegać obecność motywów kulturowych i odwołań do tradycji w tekstach reklamowych
- odczytywać teksty z epoki w kontekście historycznym
- odnajdować w tekście słowa–klucze i określać ich funkcje

OCENA DOBRA:

Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz

- dostrzegać i odczytywać symbolikę i alegorie w tekście
- **dostrzegać funkcjonowanie toposu teatru świata w tekstach z różnych epok**
- **porównać utwory literackie z różnych epok o podobnych motywach**
- **wskazywać źródła i znaczenie toposów**
- **wskazać w cechy stylu barokowego w dziełach sztuki**
- dostrzegać specyfikę stylu twórczości M. Sępa Szarzyńskiego
- **porównywać teksty kultury, korzystając ze wszystkich dostępnych narzędzi interpretacyjnych**
- **charakteryzować estetykę barokową**

OCENA BARDZO DOBRA:

Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz

- wyjaśnić zjawisko kompleksu wyższości w kontekście literatury sarmackiej
- analizować język sloganów reklamowych

-czytać teksty kultury ze zrozumieniem jego różnorodnych sensów, funkcji, znaczeń metaforycznych i symbolicznych, rozpoznawać konwencje, style, sytuować tekst w podstawowych kontekstach; dostrzegać obecność archetypów i toposów

OCENA CELUJĄCA:

Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą , oraz:

- krytycznie ocenić teksty reklamowe
- przywołać szerokie konteksty i nawiązania w związku ze sztuką średniowieczną
- wykorzystywać interpretację dzieł teologicznych do samodzielnej refleksji
- omówić ujęcie tematu w literaturze i obrazie, używając stosownej terminologii

OŚWIECENIE

OCENA DOPUSZCZAJĄCA:

Uczeń potrafi:

- wymienić najważniejsze wynalazki i odkrycia naukowe doby oświecenia
- definiować pojęcie: *klasycyzmi* wymienić cechy klasycyzmu
- wymienić przedstawicieli klasycyzmu w polskiej literaturze
- definiować pojęcie: *satyra*
- wymienić wady szlacheckie ukazane w satyrach
- definiować pojęcia: *poematheroikomiczny, parodia*
- scharakteryzować bohaterów utworu
- wskazać przedmiot krytyki w utworze
- wymienić rodzaje komizmu
- definiować pojęcie: *konstytucja*

- posługiwać się cytatami
- uczestniczyć w dyskusji
- porównać utwory literackie z różnych epok o podobnych motywach
- wskazać możliwości i ograniczenia oświeceniowej filozofii rozumu
- **wymienić działania reformatorskie w okresie oświecenia stanisławowskiego**
- **wymienić przedstawicieli Kuźnicy Kollątajowskiej**
- **wymienić główne postulaty reform w publicystyce oświeceniowej**
- definiować pojęcie patriotyzmu według I. Krasickiego
- wskazać w tekstach nawiązania historyczne
- scharakteryzować podmiot liryczny w pieśniach patriotycznych

OCENA DOSTATECZNA:

Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:

- przedstawić związek idei rozwoju cywilizacyjnego ze światopoglądem
- wskazać elementy oświeceniowe w odzie *Balon*
- wyjaśnić pojęcie *industrializacja*
- dostrzec związek poetyki klasycystycznej z racjonalizmem
- dostrzec satyryczną wymowę tekstów, wskazać elementy ironii
- wskazać puentę i wyjaśnić jej znaczenie w tekście
- **określić związek stylu utworu z jego tematem**
- **wskazać cechy poematu heroikomicznego w tekście**
- **wskazać środki językowe służące budowaniu komizmu**
- **analizować tekst źródłowy z epoki**
- **rozpoznawać intencje komunikacyjne**
- **przedstawić poglądy bohaterów, dostrzec satyryczną wymowę tekstu**

- posługiwać się cytatami
- uczestniczyć w dyskusji
- analizować kompozycje tekstu filozoficznego

OCENA DOBRA:

Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz

- odczytywać teksty z epoki w kontekście historycznym
- wskazać odwołania do mitologii w tekstach klasycystycznych i określić ich funkcje
- określić funkcję ironii
- określić funkcję parodii
- analizować styl poematu heroikomicznego
- określić związki utworu z eposem homeryckim
- analizować współczesne teksty kultury w kategoriach komizmu
- wskazać dydaktyczny charakter teatru oświeceniowego
- wskazać cechy kompozycji tekstu publicystycznego
- scharakteryzować tekst S. Staszica jako retoryczny
- scharakteryzować wartości cenione przez Polaków, wpisane w poezję patriotyczną

OCENA BARDZO DOBRA:

Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:

- czytać teksty literackie ze zrozumieniem jego różnorodnych sensów, funkcji, znaczeń metaforycznych i symbolicznych,
- omówić nowatorski charakter publicystyki S. Staszica

OCENA CELUJĄCA:

Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą , oraz:

- formułować własne opinie
- przywołać szerokie konteksty i nawiązania